

Protingai eksploatuojant šilumos ūkį galima gerokai sumažinti sąnaudas

Vytautas ŽEIMANTAS



Biokuras



LIETUVOS ŠILUMOS TIEKĖJŲ ASOCIACIJA

Lietuva, deja, yra ne šiltuose kraštuose. Vėlyvą rudenį, žiemą ir ankstyvą pavasarį be papildomų šilumos šaltinių neišgyvensi. Tai, atrodytų, supranta visi. Tai kodėl nūnai prieš kiekvieną šildymo sezoną pradėdami jaudintis ir pykti? Jaudinamės dėl to, kad nežinome, kiek gi šį sezoną reikės mokėti už šilumą, o pykstame, kad mažai, jog mokame per daug. Neadekvačiai elgtis mus dažniausiai skatina nežinojimas, realios situacijos nesupratimas. Juo labiau, kad vyresnio amžiaus žmonės prisimena ir sovietmetį, kai nei šilumos, nei karšto vandens kainos neįaudino. Neįaudino tada ir žiemą garuojantys žemės plotai, rodantys, kur nutiestos šiluminės trasos, nesandarūs langai, amžinai atviros laukujės durys, plyšiai sienose. Nelabai susimąstydami deginome anglis, naftą, dujas, šildėmės patys, aktyviai šildėme ir orą.

Tačiau laikai pasikeitė, pasaulinės kuro kainos padidėjo keleriopai (pavyzdžiui, 2005 m. gamtinės dujos kainavo apie 439 Lt/tne, o 2012 m. jau apie 1952 Lt/tne), ir, atrodo, augs toliau. Neapšiltinti daugiabučiai gyvenamieji namai, statyti 1959–1992 m., kurių išorinių sienų šilumos perdavimo koeficientai yra apie $1,0 \text{ W/m}^2\text{K}$ (dabar reikalaujama $0,2 \text{ W/m}^2\text{K}$), labai didina gyventojų išlaidas šilumai, kadangi tokiems daugiabučiams reikia 3 ar 4 kartus daugiau šilumos, kad juose būtų palaikoma higienos normomis nustatyta $18\text{--}20 \text{ }^\circ\text{C}$ temperatūra. O mums, šilumos vartotojams, iškyla labai daug klausimų, kodėl taip brangiai mokame už šilumą.

Būdamas tik žurnalistas, nesiruošiu j juos vienas atsakinėti, todėl ir apsilankiau Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijoje. Dabar ji vienija 42 narius, iš kurių 31 – šilumos tiekimo įmonės, gaminančios ir tiekiančios apie 99 % Lietuvoje tiekimo tinklais perduodamos šilumos, ir 11 kitų įmo-

nių, veikiančių šilumos ūkio sektoriuje. Šiose šilumos tiekimo įmonėse dirba apie 5000 darbuotojų. 1998 metais įkurtos Asociacijos prestižas greitai augo. Išaugo ne tik narių skaičius, padaugėjo sprendžiamų klausimų, asociaciją pradėjo pripažinti valstybinės institucijos. Pagrindinis jos tikslas – koordinuoti narių veiklą ir atstovauti jų interesams. Džiugu, kad man padėti mielai sutiko Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos prezidentas **Vytautas Stasiūnas**. Jis žinomas specialistas, šiai asociacijai vadovauja jau nuo 2000 metų. Kartu su Vytautu Stasiūnu pabandydysime atsakyti į mums rūpimus klausimus.

Iš ko susidaro mokesčiai už šildymą daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose? Kas nustato šilumos kainą?

Mokesčiai už šildymą (Lt/mėn.) susidaro iš sunaudotos šilumos kiekio (kWh/mėn.), padaugin-to iš šilumos kainos (ct/kWh).



Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos prezidentas Vytautas Stasiūnas

Šilumos kaina – tai šilumos tiekimo bendrovėms nustatyta šilumos kilovatvalandės kaina (ct/kWh). Šias kainas įmonėms, vadovaujantis „Šilumos kainų nustatymo metodika“, nustato Valskybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija. Kaina perskaiciuojama kiekvieną mėnesį, įvertinus kuro kainas.

Pasak Vytauto Stasiūno, šilumos kainų dydį labiausiai lemia šilumai gaminti naudojamo kuro kainos, todėl tuose Lietuvos miestuose, kuriuose šiluma gaminama iš vietinio biokuro, šių metų šildymo sezoną prognozuojama vidutinė šilumos kaina yra apie 20 ct/kWh su 9 % PVM (nuo 18 iki 25 ct/kWh). Panašios kainos bus tokiose įmonėse, kaip *Molėtų šiluma, Ignalinos šilumos tinklai, Utenos šilumos tinklai, Varėnos šilumos tinklai, Širvintų šiluma, Plungės šilumos tinklai, Šilutės šilumos tinklai, Tauragės šilumos tinklai, Šilalės šilumos tinklai, Radviliškio šiluma, Mažeikių šilumos tinklai* ir t. t. O miestuose, kuriuose šiluma gaminama iš gamtinių dujų – kaina šiemet sieks vidutiniškai 29 ct/kWh su 9 % PVM (nuo 26 iki 34 ct/kWh). Tai tokios įmonės, kaip *Vilniaus energija, Kauno energija, Fortum Joniškio energija, Nemenčinės komunalininkas, Prienų energija, Šalčininkų šilumos tinklai, Druskininkų šiluma, Anykščių šiluma, Visagino energija, Palangos šiluma, Telšių šiluma, Balterma* ir ko ir t. t.

Palyginimui reikėtų pasakyti, kad patalpas šildant elektra reikia tokio pačio šilumos kiekio kWh, tačiau skiriasi energijos kaina: 1 kWh elektros energijos kainuoja apie 50 ct, o centralizuotai tiekiamos šilumos – apie 28 ct/kWh, todėl šildytis elektra yra daugiau kaip dvigubai brangiau.

Nuo ko priklauso sunaudojamos šilumos kiekis?

Kaip teigia Vytautas Stasiūnas, šilumos sunaudojimas per mėnesį daugiabučiams namams ir kitiems pastatams šildyti priklauso nuo pastatų būklės. Lietuvoje daugiabučius pagal sunaudojamą šilumos kiekį galima suskirstyti į VI kategorijas:

I kategoriją įeina daugiabučiai, sunaudojantys mažiausiai šilumos. Tai naujos statybos apšil-

tinti, modernizuoti namai ir namai su individualiu šildymo reguliavimu ir apskaita. Tokių Lietuvoje, deja, yra vos 3 % Juose 1 m² buto šildyti per mėnesį sunaudojama tik apie 9 kWh šilumos. Už 60 m² ploto buto šildymą šeimnininkai moka apie 151 Lt/mėn.

Daugiausia, net 70 % visų Lietuvoje esančių daugiabučių, sudaro IV kategorijos namai. Šie daugiabučiai pastatyti iki 1992 m., neapšiltinti, su senomis nesubalansuotomis vidaus šildymo ir karšto vandens sistemomis, dalikliai individualiai šilumos apskaitai neįrengti, karšto vandens sunaudojimą deklaruoja patys gyventojai. Juose 1 m² buto šildyti per mėnesį sunaudojama apie 21 kWh šilumos. Už 60 m² ploto buto šildymą šeimnininkai moka apie 353 Lt/mėn.

Prasčiausiai, VI kategorijai, priklauso daugiabučiai, sunaudojantys labai daug šilumos. Tai dažniausiai senos statybos, labai prastos šiluminės izoliacijos namai. Juose 1 m² buto šildyti per mėnesį sunaudojama 35 ir daugiau kWh šilumos. Už 60 m² ploto buto šildymą šeimnininkai moka apie 588 Lt/mėn ir daugiau.

Taigi, anot Vytauto Stasiūno, skirtumas tarp I ir VI kategorijos namų didžiulis. Mokesčiai už šilumą skiriasi 4 ar net daugiau kartų.

Beje, didelės sąskaitas gaunantiems prastos būklės pastatų gyventojams, norintiems sumažinti mokėjimų našta, šilumos tiekimo įmonės siūlo šiuos mokėjimus išdėstyti tolygiai per visus metus. Tokiu būdu vietoj mokėjimo vidutiniškai 420 Lt/mėn. tik šildymo sezono metu, galima mokėti apie 215 Lt/mėn. mokant kiekvieną metų mėnesį. Tokiu būdu atsiskaityti už šilumą gali ir kiti gyventojai. Tokiu principu atsiskaito daugumo Europos Sąjungos šalių gyventojai.

Kaip šiemet reikės mokėti už karštą vandenį?

Karštas vanduo – tai geriamasis vanduo, pašildytas iki higienos normomis nustatytos temperatūros. Lietuva viena iš nedaugelio Europos šalių, naudojanti buitines reikmėms vien tik požeminį geriamąjį vandenį, kurio vidutinė metinė temperatūra yra apie +8 °C. Karštas vanduo į gyvenamąsias patalpas tiekiamas +52 °C temperatūros. Vienam kubiniam metrui vandens pašildyti iki 52 °C reikia sunaudoti 51 kWh šilumos.

Užtikrinant, kad iš karšto vandens čiaupo bet kuriuo metu tekėtų reikiamos temperatūros vanduo, šaltas geriamasis vanduo turi būti pašildytas ir namo vidaus vamzdynuose nuolat turi būti palaikoma cirkuliacija. Daugiabučio namo karšto vandens cirkuliaciniame kontūre prie karšto vandens vamzdynų yra prijungti ir vonių patalpose esantys rankšluosčių džiovintuvai („gyvatukai“), kuriais cirkuliuodamas karštas vanduo atiduoda šilumos dalį, reikalingą vonios patalpų sanitarinėms higienos sąlygoms užtikrinti (20–23 °C temperatūrai palaikyti).

Šiluma, sunaudota karšto vandens temperatūrai palaikyti bei vonios patalpų sanitarinėms sąlygoms užtikrinti („gyvatukai“), taip pat šildo daugiabučius namus, todėl šildymo sezono metu į šildymo prietaisus reikia pateikti mažiau šilumos.

Remiantis Lietuvos energetikos ministro įsakymais, šilumos tiekimo įmonės kiekvieną mėnesį visų daugiabučių namų (apie 17 tūkst.) butams pateikia sąskaitas (apie 700 tūkst.) už šilumą, sunaudotą šildymui, karšto vandens ruošimui ir cirkuliacijai. Ypač svarbu sąskaitose atkreipti dėmesį į sunaudotą šilumos kiekį (kWh) butui šildyti ir atitinkamai mokesčių už šilumą dydį, kuris atspindi daugiabučio namo atitvarų ir šildymo/

Nukelta į 43 p.

2013–2014 m. šildymo sezono metu labiausiai paplitusio 60 m² ploto V kategorijos buto šildymas neapšiltintame 1959–1992 m. statybos daugiabučiame name kainuos:

1. Miestuose, kuriuose pagrindinis kuras šilumai gaminti yra gamtinės dujos, tokio buto šildymas per mėnesį kainuoja apie 435 Lt:

~25 kWh/m² x 60 m² x 29,0 ct/kWh = 435 Lt/mėn.

(25 kWh/m² – tai vidutinis šilumos sunaudojimas per šešis mėnesius. Atskirais mėnesiais šilumos sunaudojama skirtingai, atsižvelgiant į šildymo trukmę per mėnesį bei lauko oro temperatūrą).

Per spalį sunaudojama ~9 kWh/m² (~157 Lt/mėn.), per lapkritį ~20 kWh/m² (~348 Lt/mėn.), per gruodį ~27 kWh/m² (~470 Lt/mėn.), per sausį ~33 kWh/m² (~574 Lt/mėn.), per vasarį ~27 kWh/m² (~470 Lt/mėn.), per kovą ~19 kWh/m² (~331 Lt/mėn.), per balandį ~6 kWh/m² (~104 Lt/mėn.).

2. Miestuose, kuriuose pagrindinis kuras šilumai gaminti yra vietinis biokuras, tokio buto šildymas per mėnesį kainuos apie 300 Lt:

~25 kWh/m² x 60 m² x 20,0 ct/kWh = 300 Lt/mėn.

Per spalį sunaudojama ~9 kWh/m² (~108 Lt/mėn.), per lapkritį ~20 kWh/m² (~240 Lt/mėn.), per gruodį ~27 kWh/m² (~324 Lt/mėn.), per sausį ~33 kWh/m² (~396 Lt/mėn.), per vasarį ~27 kWh/m² (~324 Lt/mėn.), per kovą ~19 kWh/m² (~228 Lt/mėn.), per balandį ~6 kWh/m² (~72 Lt/mėn.).